

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: Діалектний синтаксис української мови

План

1. Діалектні відмінності в словосполученні.
2. Діалектні відмінності в структурі простого речення.
3. Діалектні відмінності в структурі складного речення.
4. Контрольна робота № 2.

Література

1. Бевзенко С. П. Про діалектні відмінності української мови на синтаксичному рівні / С. П. Бевзенко // Мовознавство. – 1976. – № 4. – С. 46–49.
2. Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К. : Вища школа, 1980. – С. 151–177.
3. Герман К. Ф. Взаємодія українського і діалектного мовлення в синтаксисі / К. Ф. Герман // Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами. – К. : Наук. думка, 1977. – С. 166–179.
4. Герман К. Ф. Синтаксис українських південнокарпатських говорів / К. Ф. Герман, В. І. Добош // Мовознавство. – 1974. – № 4. – С. 83–85.
5. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори / І. Г. Матвіяс. – К. : Наук. думка, 1990.
6. Матвіяс І. Г. Лінгвогеографічне дослідження українського діалектного синтаксису / І. Г. Матвіяс // Мовознавство. – 1974. – № 2. – С. 20–25.

Український діалектний синтаксис

Українська діалектна мова в синтаксисі має чимало відмінностей від літературної мови, зокрема від її писемної форми, що впливає із самої природи діалектної мови як суто усної форми мовлення.

У синтаксичній організації усного мовлення надзвичайно важливу роль відіграє інтонація та ритм мовлення, які поряд з контекстом, ситуацією мовлення є дуже істотними засобами організації вислову. І хоч ритмомелодика українського мовлення належить до малодосліджених ділянок українського мовознавства, саме на підставі мовної мелодії, за діалектним ритмомелодичним підґрунтям можна майже безпомилково визначити територіально діалектну належність мовця, якщо він навіть загалом бездоганно розмовляє літературною мовою. Попередні дані дають підстави виділити в українській діалектній мові два основні типи фразової ритмомелодики: східноукраїнський, чи південно-східний, і західноукраїнський, чи південно-західний, а також, можливо, менш

чіткий, третій – північноукраїнський, чи поліський, у кожному з яких виділяються ще й підтипи.

Усне мовлення (як літературне, так і діалектне) за своєю природою діалогічне, що найбільшою мірою відповідає потребам усного спілкування, однак у ньому представлені й певні різновиди монологічної форми мовлення.

Усі форми усного розмовного мовлення як літературного, так і діалектного характеризуються своєрідністю синтаксичної будови порівняно з синтаксисом писемної літературної мови, що впливає зі специфіки організації усного мовлення, ускладнення його додатковими факторами, зовнішніми експресивними й виражальними засобами, конкретними обставинами мовлення (інтонація, паузи, міміка, жести тощо).

У діалектній мові переважають прості синтаксичні структури, хоч і складні структури в ній представлені досить широко. Щоправда, в організації складних структур переважає сурядний спосіб поєднання складових частин над підрядними. Чиста підрядність зустрічається порівняно рідко й зазвичай поєднується із сурядними конструкціями.

Для діалектної мови властива більша, порівняно з писемно-літературною, поширеність безсполучникової сполуки речень, чому сприяє широке використання ритмомелодичних засобів – інтонації, пауз тощо. З інших особливостей діалектного синтаксису можна ще відзначити:

а) поширеність різного типу інверсованих структур із порушенням звичайного для української мови, зокрема писемної, словопорядку, а також граматично «неправильних» конструкцій, анаколів тощо;

б) широке використання неповних, еліптичних, приєднувально-видільних речень, еквівалентів речень, незакінчених і перерваних речень тощо, зокрема в діалогічній формі мовлення;

в) широке введення в речення різного роду модальних часток, вставних слів тощо, що нерідко зумовлюється вимушеними паузами, різними ситуативними факторами мовлення;

г) порівняно рідке використання пасивних зворотів і натомість широке вживання активних;

д) більшу поширеність безособових речень з присудками, вираженими безособовими дієсловами, при порівняно вузькому вживанні присудкових слів на *-но*, *-то*;

е) обмежене вживання конструкцій з дієприслівниковими й дієприкметниковими зворотами тощо.

Серед синтаксичних діалектних відмінностей, виходячи з генетичного принципу, розрізняють явища-архаїзми та явища-новотвори.

Наявність діалектних синтаксичних архаїзмів пояснюється збереженням у говорах давніх синтаксичних конструкцій, що сягають ще спільно-

східнослов'янської або праслов'янської епохи, які втрачені вже іншими говорами й літературною українською мовою.

Значна частина діалектних явищ у синтаксисі є новотворами, що виникли на діалектному ґрунті внаслідок особливостей розвитку окремих говорів. Серед них чимало таких, що спричинені діалектними особливостями в морфології та лексиці, але основна маса їх – це суто синтаксичні явища, що стосуються організації як словосполучень, так і речень. Окремий тип діалектних відмінностей становлять явища, що виникли внаслідок тривалих міжмовних контактів, зокрема між суміжними говорами сусідніх мов, які спостерігаються звичайно в українних говорах пограничних зон.

Говорячи про типи синтаксичних явищ української діалектної мови, необхідно враховувати також роль діалектного явища в мовній системі говору, оскільки у функціональному аспекті вони виявляються різними. Одні діалектні явища зустрічаються тільки в говірках і говорах одного діалектного типу, завдяки чому за їх наявністю легко можна визначити загальний діалектний тип цих говірок і говорів (пор. підрядні часові речення з сполучником *зали*, *заким* чи підрядні умовні з сполучником *коб*, *коби*, *кобис'* у південно-західних говорах, конструкції з єднальними й протиставними сполучниками *док*, *дик* у поліських говорах тощо), інші вживаються в говорах різного діалектного типу, в зв'язку з чим не можуть претендувати на роль розрізнявальних ознак, що визначають загальний діалектний тип (пор. архаїчні конструкції узгодження присудка з підметом збірного значення, що зустрічаються в різних діалектних групах, напр., у полтавських говірках: *д'твора грајуц':а*; у нижньо-наддністрянських: *народ посхддилис' дивіц':а*).

Відмінності між українськими говорами на синтаксичному рівні насамперед і найбільшою мірою стосуються словосполучень, переважно лише тих, що організовані за способом керування.

Відмінності в структурі словосполучень в українській діалектній мові можуть бути зведені до таких основних типів:

1) структури, в яких безприйменниковій конструкції одних говорів відповідає безприйменникова конструкція в інших говорах, а також і в літературній мові: *мені болит голова* (півд.-зах.) і *мене болить голова*;

2) структури, в яких безприйменниковій конструкції одних говорів відповідає прийменникова конструкція інших говорів чи літературної мови або навпаки: *мені болит голова* (півд.-зах.) й *мене болить голова* (півд.-сх.);

3) структури, в яких прийменниковій конструкції одних говорів відповідає прийменникова конструкція як в інших говорах, так і в літературній мові: *о десять годин* (півд.-зах.) і *о десятій годині* (півд.-сх.).

Серед діалектних структур словосполучень, у яких прийменникові конструкції одних говорів протиставляються прийменниковим конструкціям інших говорів, можна розрізнити кілька різновидів:

1) прийменникові конструкції, що утворені за допомогою того ж самого прийменника, але в різних говорах при ньому виступає ім'я в різних відмінкових формах (пор. у середньозакарпатських говірках: *о десять годин* і півд.-сх. та літ. *о десятій годині*; у наддністрянських *помежи люди говорити* і півд.-сх. та літ. *поміж людьми чи поміж людей* тощо);

2) рівнозначні прийменникові конструкції, в яких ім'я виступає у тій самій відмінковій формі, а прийменники при ньому в різних говорах різні (пор. середньозакарпат. *іду на гриби, пушой на університет* та півд.-сх. та ін. *іду по гриби, пішоу у університет* тощо);

3) рівнозначні прийменникові конструкції, в яких у різних говорах виступають як різні прийменники, так і різні відмінкові форми імені (пор.: півд.-сх. *іду по гриби* і західноподільськ. *іду за грибами*).

Певні відмінності між говорами спостерігаються і в конструкціях з род. відм. з прийменником *до* із значенням обставини місця, поряд з якими майже в усіх говорах виступають синонімічні конструкції знах. відм. з прийменником *в* (*у*).

У північній частині лівобережнополіських говірок поширені конструкції род. відм. з прийменником *л'а, л'е* (коло, біля) із значенням місця.

Ряд відмінностей між українськими говорами маємо в організації словосполучень, до складу яких входить іменник чи займенник у давальному відмінку.

Конструкції з дав. відм. у сучасній українській літературній мові та в більшості говорів звичайно безприйменникові. Проте в карпатських говорах і в деяких сусідніх говірках інших говорів південно-західних говорів досить широко вживаються конструкції з прийменником *к* та його варіантами *ід, ид, т, ку, ко* та ін., напр., у середньозакарпатських говірках: *пришоу д огоньві, побігла ід ньому, каже д собі* тощо.

Окремі протиставлення між говорами виникають у структурі словосполучень завдяки специфічним діалектним прийменникам. Так, наприклад, у наддністрянських і надсянських говірках досить часто вживані конструкції знах. відм. з прийменниками *без, без, през*, що відповідають літературному *через*, а в південноволинських – *проз*, що відповідає літературним *через та коло, повз*; пор. у надсянських говірках: *поплы'нуу без (через) воду, іді през л'іс, jed'te без поле та ін.*; у наддністрянських: *без (через) ліс, без дбугий час, без рік* тощо.

Діалектні відмінності в структурі простого речення в українській діалектній мові нечисленні.

Спостерігаються між говорами й відмінності в оформленні модальних типів речень, які проявляються в певних особливостях різних діалектів в інтонуванні питальних, окличних та розповідних речень, а також у вживанні в говорах по-різному оформлених питальних часток і неоднаковому оформленні еквівалентів стверджувальних і заперечних речень.

Відмінності між українськими говорами спостерігаються також в організації речень, ускладнених однорідними членами речення, які проявляються в говорах різних сурядних сполучників.

Виразне протиставлення помітне між поліським говором і рештою українських говорів у вживанні єднальних сполучників при однорідних членах речення. Так якщо в південно-східних і в південно-західних говорах при однорідних членах, поєднаних єднальним зв'язком, звичайно виступають сполучники *та, та й*, то в поліських говорах у таких випадках звичайно маємо сполучники *да, да й, дий, дей: вернўлас дей зноў л'агла*.

Складносурядне речення. В організації окремих різновидів складносурядних речень спостерігаються між українськими говорами відмінності, які проявляються, щоправда, найчастіше лише в уживанні в говорах різних сполучників чи в перевазі в одних говорах одних сполучників, а в інших говорах – інших сполучників. Так у карпатських говорах для вираження протиставних відношень широко вживаються діалектні сполучники *ай, айбо, айно*, що виникли внаслідок лексикалізації давніх простих сполучників; пор. у середньозакарпатських: *Оты ја 'блыка не розда 'вайте, ай дайте свини'*; *Спа 'ла бы, ситін 'а 'тко, айбо ни го 'нна; Пушили ' два моторы, айно на 'ші шчос' нич ни руша 'јут* тощо.

Відчутні відмінності між окремими діалектними групами української мови спостерігаються в організації складносурядних речень з протиставними відношеннями. Так, якщо в літературній мові й південно-західних говорах у реченнях цього типу дуже часто виступає протиставний сполучник *але*, то в південно-східних, зокрема в лівобережних, відповідно до нього часто маємо сполучники *ну (но)*, а також *а, та* (у поліських також *да, дак*).

Складнопідрядні речення. Відмінності тією чи іншою мірою трапляються в різних говорах в усіх типах складнопідрядних речень, проте найвиразніші протиставлення між українськими говорами спостерігаємо в організації підрядних додаткових, означальних та деяких обставинних речень, зокрема умовних, часових, мети, способу дії.

Діалектні особливості в організації складнопідрядних речень найчастіше зводяться до вживання в говорах різних діалектних сполучників, сполучних слів і співвідносних часток, а також до своєрідного використання

окремих сполучників, що нерідко спричинюється розвитком у говорах полісемії окремих сполучників, зокрема сполучника *де* та деяких інших.

Підрядні додаткові речення в південно-східних і поліських говорах, як і в літературній мові, найчастіше поєднуються з головними за допомогою сполучників *шчо* (*шо*), *шчоб* (*шоб*), *шчоби*; напр., у полтавських говірках: *вона просиш', шчоб ба'т'ко хату ім дар*.

В означальних підрядних реченнях у південно-західних і в ряді південно-східних говорів може вживатися й полісемантичний сполучник *де*; пор. у подільських говірках: *Це та кон'а'ка, де Мат'ві'ї жі'здит та ін.*; у нижньонадністрянських західностепових говірках: *Приходе той, де ма'је нака'зуват' краску; Той, де ло'ве, ло'вит' далі та ін.*; у південнобессарабських: *вони сви'че будут' нести'с'а як т'і ку'р'і*.

Відмінності між говорами спостерігаються і в підрядних реченнях мети, якщо в південно-східних, а також у значній частині поліських говорів речення цього типу звичайно поєднуються з головним за допомогою сполучника *шчоб* (*шоб*) і зрідка *аби* (пор. у полтавських говорах: *Зе'мл'у тре'ба обробр'а'ти, шчоб роди'ла р'а'сно; Треба й годувати, шоб давала молоко' тощо*).

Між українськими говорами є також відмінності в організації інших типів підрядних речень, зокрема підрядних причини. Так у середньозакарпатських говірках ці речення можуть з'єднуватися з головним сполучниками *зато* (*зауто*), *зато* (*зауто*) *бо*, *зач'им*, *защч'о* (*защто*), *тад'* та ін.; напр.: *Мішо дсста'у дво'йку, зато бо не' зна'у нич; Ја јіх биу, защч'о не сід'іли дома*.

Отже, в українській діалектній мові на рівні синтаксису треба розрізняти три основні діалектні системи: південно-західну, південно-східну й поліську, в кожній з яких, у свою чергу, виділяються й окремі підсистеми. Із цих основних систем найближчою до синтаксичної системи української літературної мови є, безсумнівно, південно-східна діалектна система, якій також властиві певні своєрідні діалектні ознаки.

Завдання

Завдання 55. Відтворіть графічний запис затранскрибованого тексту. З'ясуйте, до якого наріччя української мови він належить. Знайдіть синтаксичні особливості.

[а засв'атана же д'івка ус'ігда гарна / тут за хл'їбину та пэрэхва́туват' н'ішли / ну вона воздерж'алас' // прийїхали розг'адини / понар'авилос' ійм у нас // та й вона бат'кам сподб'алас' // пров'іт' іа іїх / а сам додб'у с' / б'ачу / ма'ти пл'аче / к'аже // іак би мен'і так'а поп'алас' // н'іш'ов' іа в суб'оту поп'іт' іедн'ати / поб'ачили / так за мн'ойу чут' пог'он'і не посл'али // поч'ули / шчо вона н'іби прип'адками бол'їе /

а йá w поn'íw i пэрэночувáw з молодбóу // прихóд'у / máти i розкáзує / ичo отáк i отáк мow л'уди йут' // йа не спугáwс'а / сид'у соб'и i так спокóйно i отв'ичáw – брехн'á // йакбi вонá булá б блéдна / ow з молокóм / i думáw не пiддáмс' л'уд'ам / хай чо не балáкайут' / а вонá бóде мойá // такiм путó'м нчáлис' i тепер ми женáт'и // жевéм рáзом i до ц'óго iчáсливо //]

Завдання 56. Поясніть особливості синтаксичних конструкцій південно-східних говорів:

Пасу корів; погнали овець; пасу корови; занедужала у мене жінка; занедужала моя жінка; болить у мене рука; сталась мені біда велика; журитися за сином; тужити по чоловіку; пішла в ліс по гриби; пішла по воду; ішли баби за ягодами; біжи за водою; поїхати в ліс; поїхати до лісу; пішла на поле; пішла в поле; через год; через неділю; батько приїде за тиждень; батько приїде через тиждень; мати за рік дочки не пізнала; коло городу; біля городу; після обіду; після дощу; по обіді; побіг дорогою; побіг по дорозі; буду його дітям мати; буду їм сестрою; його начальником поставили; його за начальника поставили; його на начальника поставили; його блискавка вбила; його блискавкою вбило; його блискавкою убито; хлопчина, що пасе гуси; хлопчина, що пасе гусей; хлопчина, котрий пасе гусей; вона просить, щоб батько їм хату дав.

Завдання 57. Поясніть синтаксичні особливості карпатських говорів південно-західного діалекту:

О нiм не знала; Жаль мi є; Не є окуляри, та не годен єм, не виджу читати; А она му повідала, же не йе никого; Ци сут' у т'а гро'ши? Я не знау иниак за тебе казати; Я гадаю о сусiдi; Уд чога є молоко; Кождый пяниця худобный є; Може там єст корчма; Жив о холодi, о голодi; Поплынув без воду; Пішов бы я до вас, коби я сьмiв, кобы-сте мi дали, штобы хтiв; Побiгла iд ньому; Росходит сi о тоє, ци купити халупу; любив би ня милий, про люди не може; Иван ся признат о гроши.

Завдання 58. Поясніть синтаксичні особливості північних українських говорів:

Погнав гусi, ган'у гусей; пасу корови, конi; пашла на воду, за дохтарам; окала гари, хати, лiесу; спiна балiт хату мету'чи; не мала баба клопату, дак купила парас'а; питаєц'ц'а про гроши; занедужала у мене жинка.

План підготовки до контрольної роботи № 2

1. Особливості північних говорів української мови.

1.1. Фонетичні ознаки.

1.2. Лексичні ознаки.

1.3. Морфологічні ознаки.

1.4. Синтаксичні ознаки.

2. Особливості південно-східних говорів української мови.

- 2.1. Фонетичні ознаки.
- 2.2. Лексичні ознаки.
- 2.3. Морфологічні ознаки.
- 2.4. Синтаксичні ознаки.

3. Особливості південно-західних говорів української мови.

- 3.1. Фонетичні ознаки.
- 3.2. Лексичні ознаки.
- 3.3. Морфологічні ознаки.
- 3.4. Синтаксичні ознаки.

Приклад виконання діалектологічного аналізу тексту

[сам'ї набрал'ї віл'о йіст'ї / а б'ідного заган'ал'ї у цундравум шат'у / а йіст'ї дали лем сухій хл' ін // пугнаў б'ідн'ї у јуц'ї гет далеко / далёко// дуїшобу ун гу йедному потокуви// а на потоц'ї была лотка// а за потоком росла шоўкова трава //]

Характеристика вокалізму:

- 1) Вживається фонема [ы]: *была*.
- 2) Сильне «укання»: *пугнаў, дуїшобу, потоком* «потоком».
- 3) Збереження давнього **і**: *набрал'ї, йіст'ї*.
- 4) Перехід наголошеного **е** в **и**: *віл'о*.
- 5) Початкове **йе-**: *йедному*.

Отже, вокалізм семифонемний.

Характеристика консонантизму:

- 1) Оглушення дзвінких приголосних: *лотка, хл' ін*.
- 2) Твердий [т] у слові *гет*.
- 3) Відсутність протетичних приголосних приголосних: *уін* «він», *јуц'ї* «ківці».
- 4) Усічення **ї** у прикметниках ч. р. одн.: *б'ідн'ї* «бідні».

Морфологічні особливості

- 1) Флексія **-ум**, що відповідає літературній **-ім**: *тундравум*.
- 2) У дієсловах минулого часу флексія **-і**: *набрал'ї, заган'ал'ї*.
- 3) Прикметник твердої групи має закінчення м'якої: *б'ідн'ї* «бідні».

Словотвірні особливості

У деяких трискладових словах наголошений перший склад: *потокум*, *у цундравум*.

Синтаксичні особливості

пугнаў јуц'ї «погнав овець», *гу йедному потокуви* «до одного потоку».

Лексичні особливості

Для говірки характерні такі лексичні діалектизми: *віл'о* «багато», *лем* «тільки», *гу* «до», *у цундравум шат'у*.

Отже, можна стверджувати, що за фонетичними, морфологічними, синтаксичними, лексичними та ін. особливостями, говірка, з якої наведений текст, належить до південно-західного наріччя української мови; оскільки в ній збережено давні форми слів – це говірка карпатської групи говірок; уживання слова *лем* свідчить, що ця закарпатська говірка межує із лемківським діалектом.

30 варіантів практичного завдання до контрольної роботи

За наявними діалектними рисами (фонетичними, лексичними, граматичними) визначте, до якого наріччя української мови належить уривок із художнього твору.

Варіант 1

«Так називаєт ся у Німців «нічо», а у аптеці така сіль, що єї мішають з рожевов водов, і закапують точи, як кого болять. І бабу Перуниху очи боліли, отжеж і взяла вона чотири край царі, та й каже до свого сина Андруся: «Біжи, синку, у місто, та купи мені за сі крейцері у аптиці нікс».

Варіант 2

«Коли я, мамо, забуду, як то єму у досади звет ся». – каже Андрусь кріз плач, шкрічаючись у голов, – «від нас до міста дві милі, а ви знаєте, мамо, який я забудько, доки зайду до міста, доки те – а то вже і тепер забув, як оно звет ся, – аптика – чи як там...»

Варіант 3

Іде Андрусько гостинцем – аж тут ріжуть у одного багатого шваба на подвірю пацюка, а Андруська закортіло подивитись. Отжеж і сперся він на пліт, але своє усе не забуває, та в одно репетує: Нікс! Що аж ціле село чує.

Варіант 4

Сільський богач Андрій Курочка сидів коло стола і обідав, – не обідав, а давив ся кожним куснем. Домашна челядь входила до хати, вносила заболочені цебри, сварила ся, метушила ся і виносила їх між худобу.

Варіант 5

Богацькі діти і слуги були брудні і марні. Вони двигали на собі необтесаний й тяжкий ярем мужицького багатства, котре ніколи не дає ані спокою, ані радості ніякої. Сам богач найгірше томив ся у тім ярмі, найбільше проклинав свою долю і безнастанно підгоняв своїх дітей і наймитів.

Варіант 6

Я ніколи не маю такої щасливої години, аби я спокоем кусень хліба прожер. Бігаю та вганьбу та лиш дес уздрите, а я впаду тай здохну! А мині-ж оця їда має йти в смак, як я знаю, що вони без мене в stodолі нічо не роблять?

Варіант 7

Лиш аби нажерти си та день трудити! Шо вже чужим казати, як свої діти – тай вони не хотьби робити! Я, бігме, не знаю, як цес нарід має на світі жити? Всьо піде на жебри.

Варіант 8

Від коли Івана Дідуха запам'ятали в селі газдою, від тоді він мав усе лиш одного коня і малий візок з дубовим дишлем. Коня запрягав у підруку, сам себе в борозну; для коня була ремінна шлія і нашільник, а на себе Іван накладав малу, мотузяну шлію.

Варіант 9

Але часом серед найбільшого розгону, на самій середині гори Іван починав налягати на ногу і спирав коня. Сідав коло дороги, брав ногу в руки і слинив, аби найти того місце, де бодяк забився.

«Та цу ногу сапов шкребчи, не ти її слинов промивай», – говорив Іван з пересердя.

Варіант 10

Діду Іване, а батюгов того борозного, най біжит, коли овес поїдає... Се хтось так брав на сьміх Івана, що видів його придибашки зі свого поля. Але Іван здавна привик до таких сьміхованців і спокійно тягнув бодяк дальше.

Варіант 11

На лавці поблизу того вікна сидів смутний Георгій Ковальчук, і я здивувався: на Ковальчукові була хутряна безрукавка увіч із собачої шкури, а на голові стриміла, хоч іще й не так холодно було, собача шапка-вушанка.

– Привіт, – сказав він мені. – Капітально баби ревуть, не?

– По-моєму, нам до цього не звикати, – сказав я.

– Так кажеш, бо тут уже не живеш, – сказав Ковальчук, – а по-моєму, це початок якогось всесвітнього сказу.

Варіант 12

Тоді я жахливо любив помудрувати, тому відразу ж увійшов у ту розмову:

– А ми вже докочуємося. До чого?

– До отакого співу, – сказав Ковальчук. – А ти не помітив, як я тепер говорю? Це в мене останнє відкриття, останнє переконання. – Я прийшов до переконання, – мовив він і гордо на мене глянув, – що Микола Гоголь був звихнутий, тобто людиною з розполовиненою душею. Його одурмили канапи і, зрештою, вбили його дух. Він же відірвався від свого ґрунту: своїх хуторів, Миргородів і Тарасів Бульб і пішов у світ мертвих душ. Утяв: кацапських мертвих душ!

Варіант 13

– А ти звідки знаєш? – аж підскочив Ковальчук, але відразу ж обм’як. – Да, тут познайомився з одним. Пенсіонер, колишній учитель. Носить мені книжки: Грінченко, Винниченко – все заперещоні...

– Заборонені, – поправив я.

– Да, заборонені, – згодився Ковальчук. – Ти мене тепер поправляй. Хочу добре знати рідну мову. Бо досі я був сліпий... Я все поївняв, – радісно сказав Ковальчук, – поївняв, у чому була моя ошибка... помилка. Я писав свої повісті чортзна по-якому. І був звихнутий, як той-таки Ніколай... Микола Гоголь. Тепер я перепису по-українському, і вони зазвучать... Тепер я поївняв!..

Варіант 14

Мої дедя Юрій Семанюк родили ся в р. 1846 в Кобаках в численній мужицькій сімї, бо мали 5 сестер і двох братів а їх дедя Стефан не мали стільки поля, щоби усіх дітей повідвінувати як слід.

Варіант 15

Дедя бралися добре науки у сільській школі і для того дід Стефан трібував їх виучити якогось ремесла і дав їх на науку до церковного маляра а коли ця наука дуже барила ся, відобрав їх від малярства і дав на науку до дяка, бо дедя мої з малку мали гарний сопранований голос, який опісля перейшов в тенор.

Варіант 16

Дяківства учили ся мої дедя у кожного дяка у кожному селі у горах від Путилова до Жабя. При науці дяківства в Путилові мої дедя звернули були своїм голосом на себе увагу проживаючого тоді в Путилові письменника Юрія Федьковича, що полюбив дуже був металічний голос мойого деді а і сам любив співати.

Варіант 17

Та гов! Щось хлюпнуло ся в воді. Пішла легенька хвиля і полоскотала шуку по боках. Що се таке! Шука не рушаєть ся з місця, але надслухує. Сонна лінивість ще держить у обіймах її тіло. Що се таке хлюпаєть ся в воді? Се не видра.

Варіант 18

Тихо і тепло, так наче і справді весна. Небо неначе спалахує часом від місяця ясного сьвітла. Міняєть ся білії хмари то сріблом, то золотом. Ледве на місяць напливає прозора хмара, коло на ній засияє, мов одсьвіт далекий веселки.

Варіант 19

Поки Солонина вештав ся по хаті, лагодячи до чаю, я уважно придивляв ся до нього. Рішуче не можна в цій бідно хоч чисто зодягненій людині признати колишнього сальонового панича. Почать з того, що

замість ситого задоволення і напускної пиhi на обличчі осів новий вираз поваги і зваги.

Варіант 20

Проминуло доброї півгодини, аж двері ванькірчика знов одчинилися і за селянами, що прощалися з зазяном та про щось жваво гомоніли, з'явився Солонина:

– Вибачте, що затримав вас... Ви куди їдете?

– Я сказав.

– Знаєте що, – запропонував Солонина. – Вам певно обридло тіпатися на поштової тарадайці, а ночувати таки доведеться де небудь. Відправте свою пошту, тай поночуйте в мене. Я такий радий вас бачити.

Варіант 21

Нас було двох у батька: Семень старший, та я, двама роками молодший. Дуже ми любилися. Ходить мой братик на танець, хожу и я: гуляємо як ти соколи межи соколами, землі подьсобою не чуємо. Усі нас люблять, усі кланяються, усі поважають. Сказано: богатирськи сини.

Варіант 22

Де пліт від вулиці? – питаюся сам себе. – У кожного є пліт, а в мене нема? А я-ж гірший газда від вас? Мо-ой, богачі!.. Нема плота, лиш поплотина! А давно був пліт. Ще за небіжки жінки... Вона мені їсти варила, як я єго городив. Моя газдиня! Бувало – горожу пліт, або перед хатою щось роблю, може ні?!

Варіант 23

Кому приходилося довго жити по чужих сторонах – той, певне, зрозуміє мене. Він дознає, чим билося моє серце, слухаючи часом і сумну приповідку про рідну сторону. Здалека і нерадісна звістка втрачала свою пекучу вразу здавалась радісною.

Варіант 24

Я цілий день ходю по всіх інстанціях. Ходю-ходю, а нічого виходити не можу. Женуть мене звідусюди. Нема, кажуть, у Вас потрібних документів. А які тама документи? Справка про освіту, паспорт та трудова книжка – ось і всі документи.

Варіант 25

У нас у дворі хороша така собачка живе. Я їй їсти носю. І вона мене не кусає. А бува й гавкає, но тільки на сторонніх. На тих, кого вона зна, вона не гарчить. Я все думала, як назвати. Та поки що вона в мене просто – Руда. Бо вона й справді руда. Аж на сонці світитися.

Варіант 26

Село в нас велике. Кадась було ще більше, але й зараз велике. Ну точно більше, чим всі сусідні села. І церква в нас є, і школа, і клуб новий. А када Новий рік бува чи Різдво, то всі люди виходять гулять на майдан біля сільсовета. І співають, і танцюють. Весело бува!

Варіант 27

Десь зійшло ся шість дедів у Кутіх і змовили ся, що в середу вже відвозять своїх синів до шкіл в Коломию хоть най нені плачуть, хоть най під колісе лягають.

Варіант 28

Досвіта хлопця у віз той холодом, холодом у пістинськiм лісі з'їдуть ся так гейби нехотячи, гейби на попас під смеречиною. Та як хлопці з поза смерек звідти-незвідти здиблються і як писанки счокають ся тай розпізнають ся, то всю дорогу з себе росу поскидають.

Варіант 29

Не буде їм привиджувати ся що село їх здоганяє, навперед воза лягає і до міста не пускає. Не буде їх нічо у грудіх спирати, не буде їм дорога порохом в очі метати. Буде їм сонечко цвітом личко малювати. Так деді себе безпечили тай так і зробили, бо дедева міць в хаті а ненині сльози.

Варіант 30

Купила я собі на базарі клубнічку. Смачненька така клубнічка. Оце осьо візьму собі штук кілька, помию, а решту в холодильник поставлю. На потом. Бо як я щас всю її з'їм, то потом в мене не буде. А клубніка зараз дорога. Дорожча, чим в прошлом году.